

Prof. Dr. Gönül TANKUT'un Ardından

27.04.2005 günü yitirdiğimiz değerli hocamız Gönül Tankut ile ilgili 09.05.2005 tarihinde ODTÜ Mimarlık anfisinde düzenlenen anma töreninde ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nde öğretim üyesi olan Baykan Günay, Çağatay Keskinok, Murat Balamir, Özcan Esmer ile ağabeyi Doğan Tankut'un yaptığı konuşmaları aktarıyoruz.

Doç. Dr. Baykan GÜNAY

Tabii hepimiz ölüyoruz, ölenin arkasından ağlıyoruz. Biz öldüğümüzde de umarım ağlayacaklar. Önemli olan şu: Acaba giden kişileri yeniden üretebiliyor muyuz? Bu sorunun yanıtını ben çok net olarak veremiyorum. Sıraya koymaya çalışırsam; bizim bölümden Dündar Elbruz, Tark Okyay, Tuğrul Akçura, Raci Bademli, Esat Turak, Ekmel Derya ve son olarak Gönül Tankut yitirdiklerimiz. Eğitim, ilginç bir süreç, hem hoca olarak, hem öğrenci olarak; çok sonra kim sizi etkilemiş, anlıyorsunuz. Yani kim size bir şeyler vermiş, o bilinçaltınızın neresinde, ortaya ne zaman çıkıyor? Bu sorunun yanıtını öğrenciyken çözmek çok zor; ancak büyüdükten sonra anlayabiliyorsunuz. Gönül Hanımı da ben öyle bir insan olarak algılıyorum, belki eğitim döneminde bir tek tarih dersi aldım; ama 1963 yılından beri bir varlık olarak birlikte oldum, birlikte düşündüm ve bütün bu süreç içinde birlikte olduğunuz kişilerin bir kısmı sizi daha da çok etkiliyorlar, sanıyorum bunlardan birisi Gönül Hanım.

İnsan olarak değerlendireceksem; “1963 yılında ilk gördüğümünden beri yanakları al, rujlu ve sarışın Hocamı (onun için bugün böyle giyindim, kusura bakmayın siyahlar giymedim) nereden bulacağım?” Raci'nin son 3-4 günü içinde yanındaki odaya yatmıştı, ilaç demetinin arasına ilk sorduğu soru “nerede benim rujum, rimelim?” olmuştu. Bu tabii çok önemli bir renklilik, yani bir dışavurum, bunu hiç unutmuyacağım.

“Akademisyen olarak nereden bulacağım üç dili kendi dilinden başka ana dili gibi bilen ve konuşan?” Biz bir dili zor kıvırıyoruz, bu tabii çok engin ve zengin bir dünya görüşü demek.

“Şimdi nereden bulacağım ben İnternet ortamının olmadığı bir dönemde üçüncü sınıftaki tarih dersi için beni Karaman'a gönderen Hocamı?” Şimdi artık kimseye bunu yaptırmak zor; ama o zaman bunu yapıyorduk.

“Şimdi nereden bulurum ben ders vermeyi bir sanat, bir tiyatro sahnesine çeviren, reveranslar yapan, ‘o la la, par ekselans’ diyerek bizleri sürekli dürten Hocamı?”

“Bir kongre ya da sempozyumu üç gün dinleyip sonra herkesin ne dediğini hatırlayan, özetleyen, tekrar bizlere yeniden sunan ve bunu yaparken kavramlar geliştiren bir akademisyeni nereden bulacağım?”

Meslek adamı olarak baktığımda kuramın yapıldığı bir ortam ile dünyayı, gerçeği bir araya getirmeye çalışan bir hocayı nereden bulacağım? Aslında koruma alanındaki katkısından hep söz ediliyor. Halbuki o çok genelde şehircilik alanından gelen bir dünya görüşü, oradan gelen kurguyu bir alana yoğunlaştıran bir insanın dünyası.

“Şimdi
nereden
bulurum
ben ders
vermeyi
bir sanat,
bir tiyatro
sahnesine
çeviren,
reveranslar
yapan, ‘o
la la, par
ekselans’
diyerek biz-
leri sürekli
dürten
Hocamı?”

PLANLAMA
2005/1

Genç bilim insanlarına ve genç meslektaşlarına karşı tutumu, değer verme ve yüceltme üzerine kuruluydu. Onlara “hocam” diye hitap ederdi. “Hocam” demediği zaman da kolunu tutar, “dostum” derdi.

PLANLAMA
2005/1

Bir tarafında bir plancılık duygusu var; ama öbür tarafından şehirci, yani planlamayı da şehircilik için yapan bir insan; onun için son dönemindeki tüm o çabaları, tüm o uzlaşmacı tutumu, müzakereci tutumu, sorunlara yanıt arama tutumu çok önemsedığım konular; çünkü şehirciliğe ben de son dönemde daha çok inanmaya başladım. Gönül Hanım en çok bu konuda ısrarcı oldu ve de ömrünün sonuna kadar o alanda hepimizin birçok paradigmaların, yeniliklerin peşinde koştuğu bir ortamda o tek alanı çok ayrıntısına kadar inceledi ve savaşımını verdi.

Hepinize başsağlığı dilerken, Gönül Hanımın bir sözünü hiç unutmuyacağım, nasıl diyeyim? “Bir oğlum olsaydı sen olmanı isterdim” demişti.

Doç. Dr. Çağatay KESKİNOK

Kuşkusuz Gönül Hocayı oldukça fazla tanıyan bir dinleyici grubuna hocayı anlatmak biraz kolay olmayacak. Kişisel deneyimlerimi aktaracağım. Öğrencisi oldum. Daha sonra, uzun yıllar aynı planlama stüdyosunda görev paylaştık. Çok iyi ders anlatırdı hocamız. Dersleri sanki deneysel bir tiyatroydu. Derslerine hep “hanımlar ve beyler” diye başlardı. 17-18 yaşlarındasınız ve size hocanız “hanımlar ve beyler” diye hitap ediyor.

Dersler sırasında bir saydam (slayt) karesi üzerinden konuşmaya başlardı. Bir fotoğraf karesi sizi konunun derinliğine sürüklerdi onun anlatımlarıyla. Kendi deyimiyle ders içinde bir bireşime (senteze) ulaşmak, neden-sonuç ilişkilerini öğrenciyle ders sırasında iletişim ortamında çıkarmak onun derslerinin en önemli özelliği idi. Öğrencileri ders sırasında sürekli konuşturur, ilginizi canlı tutardı. “Kentlerin Evrimi” başlıklı tarih dersindeki notlarımı hâlâ saklıyorum. Aklımda en fazla da derslerdeki vurgusu ile Girit’teki tarihi Knossos Sarayı kalmış. Yıllar sonra tarihi kenti dolaşırken hep aklımda hocamın anlattıkları vardı. Çok sonra öğrendim ki, bizlere Knossos’u anlattığı sırada katıldığı bir uluslararası konferansta, başkalarının da ilgisini çeken bir savda bulunmuştu.

Öğrenci olarak önce Hocanızın ne anlattığından çok nasıl anlattığıyla, yöntemiyle ilgileniyorsunuz. Öğretmeninizin size nasıl bir ders ortamı sunduğundan etkileniyorsunuz. Ne anlattığı, anlattıklarının içeriği bu ortam içinde anlam kazanıyor. Tabii dersleri bu kadar heyecanlı, neşeli ve bu kadar zenginleştirerek anlatabilmesinin, sunabilmesinin ardındaki en önemli şey birikimiydi. Dört dil biliyordu. Tabii bu gerçekte dört ayrı kültürü özümsemek demekti. Diğer yandan, mimarlık, tasarım, planlama, siyaset bilimi, bütün bu alanlarda birinden diğerine geçiş, bir kopuş değil, bir sonraki aşamada, bir öncekinin sentezlenerek doğrulması, evrilmesidir. Bütün bu birikimiyle, ele aldığı tarih konularını bizlere neden-sonuç ilişkileri içinde anlatırdı. Hocamızın, öğrencileri olarak en etkilendiğimiz yanı buydu. Yitirdiklerimizin, söyledikleri, dile getirdikleri, ileriye dönük dönüştürücü eylemlerimize yol gösterecek ise acılarımız hafifliyecek, ölüm mutlak olmaktan çıkacaktır. Hocamızın ufuk açıcı yaşam deneyimi bize oldukça fazla şey sunuyor.

Yakın tarihlerde kendisiyle iki söyleşi yapmıştık. Birisi, Bilim ve Ütopya Dergisinde “İz Bırakanlar” sayfası için, diğeri de ODTÜ Öğretim Elemanları Derneği’nin “Üniversitenin Dünü, Bugünü, Yarını Söyleşiler Dizisi”nde. Hocamız, o gün seçkin ve sınırlı bir dinleyici grubuna seslenmişti. Bu söyleşi sırasında Hocamız kamu yararını vurguladı, bu konuda akademik programı aşan çabaların sarf edilmesi gerektiğini dile getirdi. Üniversitemiz açısından bu konu son derece önemlidir. İkinci olarak, yaratıcı, yenilikçi, buluşçu bir eğitim için eğitimin içeriğinin yeniden belirlenmesine işaret etti. Burada sosyal sermayenin önemine ve Üniversite içindeki akademik kadrodaki paylaşımına dayalı çağdaş bir ODTÜ ruhunun

yaratılmasına vurgu yaptı. Ben, Hocamızın Üniversitemizin dünü, bugünü ve yarını konusunda söylediklerini, onun kendi tarih yaklaşımı içinde geçmişe dönük olarak söylediklerini ileriye dönük olarak da yansıtarak yorumluyorum. Bu söyleşi sırasında o, Batı örneklerine öykünme yerine, toplumsal sorumluluk duygusunun öne çıkarılmasının ve üniversitenin sorunların çözümüne katılımının önemine değindi, ülke sorunlarına yabancılaşma sorununa dikkat çekti, ODTÜ'nün kuruluş dönemindeki coşku, yaratıcılık, güçlü toplumsallaşma isteğine vurgu yaptı.

Hocamız söyleşi sırasında “ODTÜ’de âdeta yaşamış biri olarak...” diye bir ifade kullanmıştı. Aslında Hocamız ODTÜ’yle yaşadı. Burada bir anımı aktarmak isterim. Bölümümüzde eğitim programının görüşülmesi toplantıları sırasında, katılanlar sürekli sorunlardan söz ediyordu. Sıra bana geldi. Tabii sorunlardan ben de söz ettim. Çünkü yaşam boyunca sorunlar hiç bitmez. Ama konuşmamın sonunda, “ODTÜ’de öğretim elemanı olarak geçirdiğim her günden hep haz duydum” dedim. “Çağatay, yüreğimize su serptin” dedi. O sırada emekli olmuştu ve emekli olmasına karşın bölümün, fakültenin ve üniversitemizin sorunlarıyla kendisini sürekli ilgili hissediyordu. Bu bağış yaşamının sonuna dek hiç koparmadı. Hastalığının ağırlaştığı dönemlerinde bile! Ziyaretine her gittiğimizde önce bölüm, sonra fakülte ve üniversitemizin sorunları derken, ülkemizin sorunlarına oradan da şehircilik, planlama ve koruma konularına geçerdik. Ülkesini seviyordu ve ülkesi ile ilgili her zaman bir sorunu vardı. Gerçek bir yurtseverdi. “Ben bütünden bakmayı severim” diyordu. Tüm sorun alanları hep bu bütünsel bakış içine yerleşiyordu. Bütünden bakmak önemli bir konudur kuşkusuz. Ancak temeli olmayan, birikime dayanmayan bir “bütünden bakış”ın her şeyi kabalaştırıcı ve genelleştirici zaafı vardır. Hocamızın, dile getirdiğim tasarım, planlama, mimarlık, siyaset bilimi alanlarındaki eğitimi, kuram ve uygulama konularındaki birikimi, ayrıca dört dil ve dört ayrı kültürün birikimini taşıyor olması ona o “bütünden bakma” konusunda müthiş bir altyapı sunuyordu.

Hocamız, özellikle küreselleşme ve postmodernizm konusuna dikkat çekmiş, sosyal halkçılığı ortadan kaldıran küreselleşmeye karşı bir tutum sergilemişti bu konuşma sırasında. Yine bu konuşma sırasında, kendi meslek alanımızın ve Bölümümüzün tarihini değerlendirirken toplumsal kapsamı, toplum bilim ve siyaset bilim kapsamı güçlendirilmiş bir planlama ve tasarım eğitiminin önemine değinmişti ki, bu tam da şehirciliği tanımlamaktadır.

Öğrencilik yıllarından sonra birlikte planlama stüdyolarına girdik. Bir şeyi gözleme fırsatı oldu. Tabii insan bir başka insanı değerlendirirken, önce o insanın başkalarına nasıl davrandığına bakıyor. Genç bilim insanlarına ve genç meslektaşlarına karşı tutumu, değer verme ve yüceltme üzerine kuruluydu. Onlara “hocam” diye hitap ederdi. “Hocam” demediği zaman da kolunu tutar, “dostum” derdi. Yaşamın son döneminde de yanından hiç ayrılmayan genç arkadaşlarla duygusal bağı son derece güçlü olmuştur.

Çevresine kırıcı tepkileri olduğuna ben tanık olmadım. Biz tabii İlhan Tekeli Hocanın söylediği, Hocanın başka bir dönemine; olgunluk dönemine tanık olduk. Ama o olgunluk da zaman içinde birikimle, deneyimle oluşuyor.

Kişisel bir anımı aktarmak isterim: Hastalığı sırasında hastanedeyiz, Yeter Hanımla birlikteyiz, Hocayı zinde tutmak için konuşturmaya çalışıyoruz. Yeter Hanım “Hocam, 4 dil biliyordunuz değil mi?” dedi. Hoca konuşamıyordu, kafasını salladı, “evet” dedi. Ben de “Hocam, hangisini daha iyi biliyorsunuz?” dedim. Ne yapalım bu tür zamanlarda insanın aklına işte böyle sıradan sorular geliyor. O da biraz düşündükten sonra galiba “Almanca” demek istedi. İşte tam o sırada yaklaşık 20 yıl öncesine gittim. Üniversitemiz o sırada 12

Eylül Döneminin Rektörü ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürüyle yönetiliyordu, ben de yüksek lisans tezi hazırlıyordum. Siyaset bilimi ve kamu yönetimi yüksek lisansı yapıyorum. Hoca da o sırada Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde siyaset bilim doktorası yapıyor. Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü, o sırada bütün yüksek lisans öğrencilerinin tez konularına müdahale ediyor, biktırırçasına sorularla kayıt işlemini bizzat kendisi yönetiyordu. Ben de o sıralar oryantalizm üzerine çalışıyordum. Oryantalizmin kente bakışı, doğu kentlerini betimleyişi, kavrayışı konuları ilgimi çekiyordu. Yüksek lisans tezimi Oryantalizm ve kent konusunda yazmak istiyordum. Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü bana “sen bu konuyu çalışamazsın” dedi. “Neden?” diye sordum. “Çünkü bu konuları çalışmak için dört dil bilmek gerekir” dedi. Sonra “bunu kiminle çalışacaksın?” dedi. “Gönül Hocayla” diye yanıtladım. “Gönül hanımın henüz siyaset bilim doktorası yok” dedi. Tabii kızdım, Hocaya geldim. Hoca da kızsın istiyorum, kızsın da kızgınlığımı paylaşalım. Ama olmadı, kızgınlığımı paylaşmadım. Hoca kızmadı, gülümsedi. “Hocam, işte size böyle böyle itiraz ediyor” dedim. Hocanın yabancı dil bilme konusunda övündüğüne hiç tanık olmadım. Tersine Türkçenin zenginleştirilmesine özel önem verir, Türkçeyi kendi bilim ve meslek alanlarında zenginleştirmeyenleri eleştirirdi. Güldü, konuyu biraz karikatürize ederek “ama dostum unutma, ben de dört dil biliyorum” dedi. Hocanın iyi yanları bunlardı. Kötü yanlarına gelirse, özel tüketimine özensizlik gösterirdi, son yıllarda beslenmesini ihmal etmesinin ardında biraz da bu var.

Mimar Mustafa Aslaner'in Hocayı tanımlayışı çok hoşuma gitti. Size aktararak konuşmamı burada bitirmek istiyorum: “Gönül Tankut'u enerji, cesaret ve iyi niyet olarak tanımlıyorum”.

Prof. Dr. Murat BALAMİR

Hocam, meslekdaşım, ‘dostum’ Gönül Tankut ile beraberliklerimiz 45 yıl içine dağılmıştır. Bunun son 25 yılında ‘dostum’ sıfatını kullanmakla beni onurlandırmıştır.

Gönül Tankut'u özel bir insan yapan nedir?

Onun hangi özellikleri bizler için örnek alınacak değerler taşır?

Gönül Tankut bence öncelikle kültürler çokluğu sahibidir. Bu, yalnızca (Türkçe dışında) dünyanın üç ana dilini bilmesi ile ölçülebilecek bir özellik değildir. Bu kültürleri özümlemiş olması, onda pek çok başka kültür ve toplumsal ortamı da kolaylıkla kavrayıp çözümleme kapasitesi yaratmıştır. Bu onun plancılığında ve ‘kültür bekçiliği’nde gerekli olan güçlü bir altyapıdır.

Gönül Tankut'un ikinci temel özelliği, bence bu kültür çokluğu ile kendi kimliğini kaybetmek şöyle dursun, öz kültürünün değerini daha iyi kavrayan ve buna katkılar sağlayan bir kesin amaçlılığa sahip çıkmasıdır. Bu bilinçlilik, kimi akademik kimlik modellerini dışlamıştır:

Bir doktriner düşünce yapısının peşine düşüp, ya da buna bağlılığı varmış gibi görünüp kendisi için güç ve güvenlik sağlamaya çalışmak, onun akademik kimliği değildir.

Toptan/ perakende bilgi ithalatçılığı yolu ile akademik varlığını sürdürmek de one göre değildir. Altyapısı nedeniyle büyük kolaylıkla yapmış olabileceği bu modele de karşıdır. Bu herşeyden önce, içinde yer aldığımız ortam ve kültürü anlamaya çalışmayan ve hatta hor gören bir tutumdur. Gönül Tankut'un bakış açısı, küreselciliğin ve dış dünya misyonerliğinin aldığı çeşitli akademik kimlik modellerinden uzaktır.

Gönül Tankut'un misyonu ODTÜ'nün kuruluş manifestosu niteliğindeki metinler ve yasa gerekçesi ile örtüşür. İlginçtir ki, bunların gerisindeki düşüncelerin mimarı, bir meslekdaşı olan Charles Abrams'tır. Bu yaklaşım, evrensel süreçleri bilen, ancak kendi koşul ve yerel değerlerini yorumlayıp yeni sentezler kurabilen ve bunları yönlendirebilen girişimci çabaları öngörür. Gönül Tankut'un uğraşısı da yerel değerleri araştıran, anlatan, öğreten, korunmasını gözetken çabalar olmuştur.

İşte bu açıdan ODTÜ öz değerlerini oluşturan bir varlığını kaybetti.

Bu değerlerin sürdürülmesini sağlamak ODTÜ'ye olduğu kadar, Gönül Tankut'a da gönül borcumuzdur.

Dr. Özcan ESMER

Mekan : Atina'da Agora

Zaman : M.Ö. 430 yılı

Mevsim : Bahar

Olay : Isparta ile yapılan savaşın Birinci Yıldönümü

Agora'da toplanan halk, sonradan ün kazanacak büyük bir Söylevi dinlemektedir... Perikles, bir kürsüye çıkmış, Pelopones Savaşının Birinci Yıldönümünde ölenleri anmakta; Atina ile Isparta'yı karşılaştırmaktadır. Tarihçi Tukidides, Perikles'in Atina Demokrasisinin özelliklerini anlatırken "Eğer bir vatandaş kentsel ve politik yaşama katılmazsa, o yararsız bir kimse olacaktır" dediğini yazmaktadır. Atina Demokrasisi, Isparta Demokrasinden üstündür... Öyleyse bu savaş, "ipso facto" bile kazanılmalıdır..

Bugün burada büyük bir katılım var. Konuşmacılar sırada bekliyorlar. Sadece birkaç "sap-tama" yapacağım.

ODTÜ Mimarlık Bölümüne 1957/ 58 yılında öğrenci olarak girmiştım. Henüz Gönül Tankut hocamız ODTÜ'de yoktu. Mimarlık ve kent planlamasının özelliklerini anlatan dersimize ve "Basic Design: Temel Tasarım" stüdyomuza Marvin Sevely ile girişi 1958 Baharına rastlar. Böylece onun ilk öğrencilerinden olduğumu söylemekteyim. Mimarlık ve kent planlaması arasında çok yakından ilişki vardı, fakat kent mimarlık parçalarının toplamından daha büyük bir bütündü.

Aynı tarihlerde Edvin T. Jaynes, "Enformasyon ve Maksimum Entropi" arasındaki ilişkileri kuran ünlü iki makalesini 1957 yılında yayınlamıştır. Gerçekte bu makalelerin, ODTÜ'nün kurulduğu 1956'da yazılıp "Physical Review" dergisine gönderildiğini dipnotlardan okuyoruz. Richard Meier 1962'de yayımlanan kitabında, kentlerin büyümelerini Shannon'un 1948 Enformasyon Kuramı ile açıklamıştı. Kent yapısı, mesaj gönderenler ve mesaj alanlar ile tüm bu haberleşmeyi sağlayan "kanallar" için uygun bir karşılıklı etkileşim ortamı oluştuyordu. Enformasyon kuramının bu yöndeki gelişmeleri hem hocamızın hem de benim ilgimi çekmişti. Kentsel yapı değişimindeki "Morphogenesis" ve "Metamorphosis" süreçlerinde haber akımının önemli işlevleri vardı. Daha sonraki yıllarda Hocamız "Osmanlı Kent Yapısını"nı ilk kez Enformasyon Kuramı ve pozitif ve negatif entropi kavramları ile açıklayan yazısını yayınladı. Bu tür bir yaklaşımın bir başka örneğini Türkiye'de henüz görmedim. Bana da konuya bir başka açıdan bakmak kalmıştı.

Bu anma töreninde farklı birçok disiplinden öğretim üyesi ve farklı mesleklerden arkadaşları var. Farklı bilim dalları ile diyalog ve iletişim kurabilmek salt "Çok-Disiplinli" veya "Diplinler-Arası" yaklaşımlara sahip olmakla gerçekleşemez. Hele bir de "İlk-Olmak" için ise daha farklı bir konumda olmak ve "Trans-Disipliner" bir yaklaşıma sahip olmak "sine

Hele bir de
"İlk-Olmak"
için ise daha
farklı bir
konumda
olmak ve
"Trans-
Disipliner"
bir yakla-
şıma sahip
olmak
"sine qua
non" olarak
önem
kazanmak-
tadır. "Erk-
laren" ile
yetinmeyip
"Verstehen"
düzeyine
geçiş gere-
kecektir.

qua non” olarak önem kazanmaktadır. “Erklaren” ile yetinmeyip “Verstehen” düzeyine geçiş gerekecektir.

Gönül Hoca, bir değil birçok konuya yenilik getiren “İlk” katkıları yapmıştır ve onlara “Sürdürülebilir” bir nitelik kazandırmaya çalışmıştır. Hemen hiç bir bilim alanı onun için bir “Terra-Incognita” değildi. Genç Cumhuriyet’in istediği gibi “Katılımcı” ve “Koruyucu” idi.

Gelecek yıl, ODTÜ’nün ve Mimarlık Fakültesi’nin 50nci Kuruluş Yılı’nı kutlayacağız. Yapılacak yayınlarda, onun bu “sui generis” niteliklerine de yer verilebileceğini umarım. Böylece, Fakülte ve Bölümün geçirdiği evrim çok daha iyi anlaşılır olacaktır.

Sözlerimi burada gereğinden fazla uzatmadan Occam Kuralı ile bitirmek istiyorum: Entia Non Sunt Multiplicanda Paeter Necessitatem

Mekanı ışıklar içinde olsun.

Doğan TANKUT

Değerli dinleyenlerim, sözlerime her şeyden evvel Sayın Rektöre, yardımcılarına, Mimarlık Fakültesi Dekanlığına, Şehircilik Bölümü Başkanlığına ve bilhassa bizleri Gönül Hanımın hastalığı sırasında hiç yalnız bırakmayan öğrencilerine teşekkürle başlamak isterim. Buna ilaveten bir de ricam olacak. Ben konuşmam sırasında zaman zaman sadece Gönül dersem bunu kopmaz bir ağabey-kardeş bağına veriniz ve yadırgamayınız.

Sayın dinleyenlerim, tahmin edersiniz ki, Gönül’e ait anıların ve onunla yaptığım ilginç konuşmaların sayısı az değildir. Ayrıca bunların pek çoğunun, onun düşünce alemini, hatta hayatını şekillendirmeleri bakımından çok enteresan tarafları vardır. Ancak bunları ne zaman, ne de konu itibarıyla bugün burada ele almam olanaksızdır, belki ileride başka vesilelerle bunu yapabilirim. Onun için ben bugün burada kendi görüşüme göre onun doğal olarak tanımladığım yönlerini gösteren birkaç anıyı ve bunların çağrıştırdığı bazı sonuçları anlatmakla yetineceğim.

Gönül, çocukluğunda tombul, iştahlı ve uykusu yerinde, özellikle de çabuk büyüyen bir kızdı. 2 yaşına kadar sarı saçları vardı; ancak bu saçlar seyrek ve incediler, bir gün eve bir misafir geldi, bu saçların kuvvetlendirilmesi, onun için de kafasının usturayla kazınmasını salık verdi. Bir kere arkadan öne, ikinci kere de önden arkaya kafasındaki saçları kazındı ve hakikaten bir zaman sonra fırça gibi saçlar çıktı. Yalnız bu saçlar artık sarışın değildi, açık kahverengiydi.

Bu 2 yaşında başı tıraşlı kızın kafasıyla, kocaman bir koltuğa sağlamca oturtulduğunu düşününüz. Karşısında duvarda büyük bir yatak çarşafının ekran olarak asıldığını da düşününüz. Dayımın bizim hayamızda çok önemli rolü olmuştur, nereden bulduğunuysa, Hazreti Nuh’tan kalma bir film makinesiyle, gene Hazreti Nuh’tan kalma bir sessiz film gösterisini seyrediyoruz, Gönül de seyrediyor. Bir müddet sonra Gönül oturduğu koltuktan kendini kurtarıyor; çünkü oraya âdeta bağlıydı, gayet emin adımlarla ekrana doğru yürüyor, evvela çarşafı eliyle yokluyor, sonra da bir ucunu kaldırıp arkasına bakıyor. Sonra gene aynı emin adımlarla geri dönüp koltuğuna tırmanıyor ve işin iç yüzünü görmüş kişilerin rahatlığıyla mışıl mışıl uyuyor. Bu olayın bütün hayatı boyunca konunun kökünü aramak çabasının bir ilk tezahürü müydü? Bilemiyorum, takdiri sizlere bırakıyorum.

Gönül, tatlı yemeye çok bayılırdı. Zannediyorum öğrendiği ilk Fransızca kelime de bonbon olmuştur. 4 yaşlarında filan idi. Büyükanemle beraber bir şekerlemeciye gittik; bu bonbonlar, piramitler halinde tertiplenmiş olarak düzenlenmişti. Gönül hem iştahlı, hem de endişeli bir şekilde onları süzmekle meşguldü, işin aslı biraz sonra anlaşıldı, bu da şöyle oldu: Büyükanem “kilosu kaç?” diye sordu, adam benim de anlayabildiğim kadarıyla korkunç bir

rakam söyledi, Büyükannem “bunun yarısı ne eder?” dedi, adam ona da bir şeyler söyledi, Büyükannem onun da yarısını sordu, adam gene bir rakam verdi, tam Büyükannem onun da yarı fiyatını sormaya hazırlanırken Gönül feryat eder gibi ağlamaya başladı, Büyükannemin bana sonradan söylediği şu idi: “Fiyatları bilmiyor; ama ben sordukça bonbonların azaldığını biliyor, onun için de ağlıyor.” Acaba bunun sezme gücünün erken bir göstergesi olarak ele almak mümkün müdür? Takdiri yine sizlere bırakıyorum.

Üçüncü bir anı daha; Gönül, tahminen 6 yaşlarındayken gene tatlılarla ilişkili bir anım oldu. Bana bir sabah dedi ki; “Ağabey, ben bir rüya gördüm, bir evdeydim, duvarları hep pastadan, kopardım, kopardım yedim.” Seneler sonra düşündüm, Gönül o tarihte meşhur çocuk masalları yazarı Grimm biraderlerin Hanzel ve Gratel adlı hikâyesini okumuş olamazdı; çünkü okuması, yazması yoktu. Demek ki, doğal bir dürtü onu bu rüyaya getirmişti. Şimdi bunu da ileriye dönük bir endikatör, mesela, yaratıcı bir hayalin göstergesi gibi yorumlayabilir miyiz? Onu da sizlere bırakıyorum.

En son olarak şu anımı burada anlatmadan geçemeyeceğim; çünkü bu beni en çok etkileyen ve hatta bir bakıma benim için de yol gösteren bir durum olmuştu. Dedemin öldüğü sabah evde herkes gözyaşlarına, hıçkırıklara gömülmüştü. Gönül, lisenin son sınıflarından birindeydi. Gönül, lisede çok sevdiği dedesinin kaybı belli ki onu çok sarsmıştı ve kendini zor tutabiliyordu. “Ağabey, bugün matematikten yazılı bir yoklama var, şimdi ben burada ötekiler gibi ağlarsam bizim sınav yatar. Ben şimdi okula gidiyorum, dönüşte dedemi öperim” dedi, gitti. On numara aldı, geldi, hem dedesini öptü, hem de kana kana ağladı. Burada gösterdiği kendisine hâkim olma ve hedefe doğru yürüme gücünü bütün hayatı boyunca şaşılacak bir süreklilikle korumuştur.

Bu dört anımdan meşhur atasözümüz “adam olacak çocuk şeyinden belli olur” sonucunu çıkarmak mümkün ise de, bu çağırışımı yaparken lütfen buradaki şey sözünü, şeyin şeyi ve saire şeklinde algılamayın ve karıştırmayın, bunu rica ederim.

Bütün bu anıların dışında Gönül’ün insanlık yönüyle ilgili birkaç kelime söylemek isterim. Gönül’ün cenaze namazını kılarken benim de ön safta bulunduğum cemaate imam sordu, “merhumeyi nasıl bilirdiniz?” hep birlikte haykırdık, “iyi bilirdik” bu otomatik bir reaksiyon değildi, bu gerçeğin ta kendisiydi, evet, değerli hoca, değerli araştırmacı Profesör Doktor Gönül Tankut her şeyden evvel iyi bir insan idi ve hep öyle kaldı.

Gönül’ün en büyük tutkusu ise, ODTÜ ve öğrencileriydi, ODTÜ’yle öylesine bağlantılıydı ki, hastahaneye yatışından 4 gün evveline kadar evde 3 kız, bir erkek, dört doktora öğrencisine bildiğim kadarıyla ders verdi. Ben de oradaydım, bildiğim kadarıyla aslında fuzuli bir laf. Bana dedi ki; “ben ölmekten korkmuyorum; ama beni en üzen şey okulu kaybetmiş olmak.”

Gönül, tam bir Atatürk çocuğuydu, oyun olarak cumhuriyet devrimlerinin ve bilhassa laiklik ilkesinin ısrarlı ve candan bir koruyucusuydu. Bu bakımdan bu konumda -şimdi pek revaçta olmayan bir kelime kullanacağım- bir jakoben olarak tanımlanabilir. Bence insancıl bir jakoben tarifi daha uygun düşer; yani odun gibi sert değil. Bütün bu siyasi yönüne rağmen bir öğretim üyesi olarak okulun politize olmasını hiçbir zaman istemedi; bunda, okulda 68-70 sırasındaki kaotik durumun muhakkak ki, büyük bir etkisi oldu. Okulda kaosun ve kaybedilen her öğretim ve araştırma saatinin büyük bir kayıp olduğuna inanıyordu.

Bu şekilde de onun diğer yönlerini de biraz çizdikten sonra artık sözümü bitiriyorum ve diyorum ki, ruhu şad olsun.

Gönül’ün en büyük tutkusu ise, ODTÜ ve öğrencileriydi, ODTÜ’yle öylesine bağlantılıydı ki, hastahaneye yatışından 4 gün evveline kadar evde 3 kız, bir erkek, dört doktora öğrencisine bildiğim kadarıyla ders verdi. Ben de oradaydım, bildiğim kadarıyla aslında fuzuli bir laf. Bana dedi ki; “ben ölmekten korkmuyorum; ama beni en üzen şey okulu kaybetmiş olmak.”